

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

**Курсова робота з методики навчання англійської мови на тему:
«Використання різних видів наочності в процесі формування
англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу»**

студентки групи **СОа 13-19**
факультету германської філології
освітньої програми «Іноземні мови та
літератури, методика навчання іноземних мов і
зарубіжної літератури (англійська мова і друга
західноєвропейська мова)»
за спеціальністю 014 Середня освіта
Чиж Тетяни Олександрівни

Члени комісії:

_____ Устименко О. М.
(підпис)

_____ Борецька Г. Е.
(підпис)

_____ Кузьменко Ю. В.
(підпис)

Науковий керівник:

канд. пед. н., доц. Устименко О. М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ–2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 6 КЛАСУ.....	6
1.1. Цілі та зміст формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу.....	6
1.2. Види наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу.....	11
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ НАОЧНОСТІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 6 КЛАСУ.....	17
2.1. Використання наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класів.....	17
2.2. Вправи з використанням різних видів наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу.....	23
ВИСНОВКИ.....	29
РЕЗЮМЕ.....	30
SUMMARY.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що одним із найважливіших завдань модернізації сучасної освіти є поєднання традиційних методів та прийомів і сучасних технологій та засобів навчання іноземної мови, що покращують рівень її засвоєння, підвищують пізнавальну активність школярів, мотивують до іншомовної діяльності.

Економічні, політичні та соціальні трансформації в світі, зокрема в Україні, призвели до суттєвих змін в підходах до сучасної освіти. Так, на зміну опанування окремими вміннями та навичкам прийшов компетентісний підхід до навчання. Його особливістю є посилення уваги до контексту, навчання вирішення тих чи інших задач в різних життєвих ситуаціях і розвитку особистості та індивідуальних здібностей учнів. Щодо вивчення іноземної мови, то основним результатом засвоєння цієї дисципліни вважається сформованість іншомовної компетентності як важливого інструменту спілкування та соціалізації в сучасному мультикультурному світі.

Багато досліджень показують, що засвоєння мовного матеріалу учнями віком від 10-12 років, що пов'язано з періодом навчання у 6-му класі, відбувається дуже продуктивно, оскільки саме в цьому віці учні виявляють максимальну залученість, товариськість та зацікавленість, при цьому їх ментальні процеси (мислення, увага, пам'ять) дозволяють обробляти значні обсяги інформації, аналізувати її та використовувати у відповідних життєвих ситуаціях, іншими словами, навчання стає усвідомленим та цілеспрямованим. Навчальна діяльність в основній школі вимагає від учня вміння самостійно мислити, організовувати свою пізнавальну діяльність, визначати навчальні завдання, обирати різноманітні прийоми та способи вирішення навчальних завдань, контролювати та оцінювати свою роботу.

Лексична компетентність є важливою складовою формування англomовної комунікативної компетентності. Вона включає в себе сукупність необхідного лексичного запасу та вміння його використовувати в різних ситуаціях. Саме в

основній школі, зокрема у 6 класі, в учнів формується ядро базової англомовної лексики, яке потім лише доповнюється та розширюється. Відповідно, необхідно створити умови, які б сприяли якомога ефективнішому засвоєнню лексичного матеріалу та відповідали запитам учнів цієї вікової категорії.

Використання засобів наочності в якості опори для вивчення лексики є одним із найбільш актуальних та ефективних підходів, оскільки лексичний матеріал засвоюється значно швидше, коли сприймається різними каналами. Використання схем, таблиць, ілюстрацій, навчальних аудіо- та відеоматеріалів, інтернет-ресурсів не лише економить час на ознайомлення з лексичними одиницями та тренування у вживанні нових лексичних одиниць, але й сприяє формуванню соціокультурної компетентності та підвищенню рівня зацікавленості учнів. Саме тому вважаємо за доцільне більш докладно вивчити особливості використання різних видів наочності в процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу.

Особливості та перспективи використання наочності на уроках іноземної мови стали предметом дослідження Ю. Безкоровайної, І. Бекреньової, М. Бурлакова, Ю. Попенко, О. Казачінер, О. Ковальнової та ін., проте аспект їх застосування для формування англомовної лексичної компетентності в учнів шостого класу залишається маловивченим.

Об'єктом нашого дослідження є методика формування англомовної лексичної компетентності учнів основної школи.

Предметом дослідження виступає методика використання різних способів наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу.

У зв'язку з цим **мета** нашого дослідження – розроблення методики використання різних видів наочності в процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу.

Завдання дослідження наступні:

1) визначити цілі і зміст формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу;

2) охарактеризувати види наочності для формування англомовної лексичної

компетентності учнів 6 класу на різних етапах роботи з лексичним матеріалом;

3) вивчити та узагальнити педагогічний досвід учителів школи № 85 м. Києва щодо використання різних видів наочності у процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 6-их класів;

4) проаналізувати навчально-методичний комплекс (НМК) з англійської мови для 6 класу щодо використання різних видів наочності задля формування англомовної лексичної компетентності учнів;

5) дібрати різні види наочності і розробити вправи для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу;

б) здійснити пробне навчання.

Задля досягнення поставлених завдань використано такі **методи** дослідження:

1) ознайомлення з чинними державними документами в галузі базової середньої освіти;

2) опрацювання наукових і навчальних джерел з проблематики дослідження;

3) спостереження на уроках;

4) вивчення педагогічного досвіду;

5) відбір навчального матеріалу;

б) пробне навчання.

Наукова новизна курсової роботи полягає в уточненні способів використання наочності на різних етапах роботи з лексичним матеріалом.

Практичне значення курсової роботи відображено в підготовці вправ та аналізі їх доцільності та ефективності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6-го класу з використанням різних способів наочності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 6 КЛАСУ

1.1. Цілі та зміст формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу

Детальніше розглянемо поняття англомовної лексичної компетентності. Ю. Федоренко визначає лексичну компетентність як знання словникового складу мови і здатність використовувати його компоненти в ситуаціях живого спілкування [17, с.85]. За визначенням Л. Шевчук, лексична компетентність розуміється, як здатність комуніканта у певній мовленнєвій ситуації визначати контекстуальне значення слова, порівнювати обсяг його значення у двох мовах, розуміти структуру значення слова та використовувати його відповідно до мовної та лінгвокультурологічної ситуації, заснована на лексичних знаннях, навичках, вміннях, а також особистому мовному та мовленнєвому досвіді [18, с.29].

Щодо структури лексичної компетентності, то вона складається з лексичних навичок, лексичних знань та мовної усвідомленості. Лексична навичка – це вміння оперувати певною лексичною одиницею на усіх мовленнєвих рівнях. Розрізняють рецептивні та репродуктивні лексичні навички. Рецептивні – автоматичне сприймання та розуміння лексичної одиниці в усному та писемному мовленні. Репродуктивна лексична навичка – це автоматичне використання лексичної одиниці в усному та писемному мовленні [11, с.246]. Рецептивні навички передбачають вміння школярів розпізнавати та розуміти значення ЛО у висловлюванні чи тексті та виконувати подальші операції з усвідомленою лексикою та отриманим повідомленням. Натомість репродуктивні навички передбачають правильне слововживання, сполучення слів відповідно до норм, вміння відтворювати лексику та оперувати нею під час вираження власних думок в різних ситуаціях спілкування.

Щодо лексичного знання, то це поняття про лексичну систему та правила

користування нею. Тобто, якщо лексичні вміння – це здебільшого про змістову складову лексики, то лексичне знання стосується лінгвістичних засад використання лексики [5, с.44].

Лексичні знання включають в себе знання про:

- написання та вимову слова;
- антонімія, синонімія слів, стилістична забарвленість;
- семантика (відтінки значень) слів;
- правила словотворення;
- лексична та синтаксична сполучуваність слів;
- різні типи словників;
- структура та будова слова та відповідні поняття [9, с.50].

Лексична усвідомленість – вміння використовувати лексичні одиниці у відповідних мовленнєвих ситуаціях, що характеризується ефективною взаємодією лексики, фонетики, граматики, здатності до узагальнень, здійснення контролю під час використання слів в процесі спілкування тощо.

Відповідно до освітніх вимог, робота над формуванням та розвитком іншомовної лексичної компетентності школярів повинна бути спрямована на засвоєння лексичного запасу та швидке його вилучення з пам'яті для ефективної діяльності в конкретній комунікативній ситуації. Тобто, вивчення англійської лексики передбачає дії по засвоєнню значення слова, його семантизацію, запам'ятовування форми слова, актуалізації та використання в певній комунікативній ситуації, а також функціональне заміщення потрібного слова синонімом або близьким за значенням для дотримання стилістичної коректності [10, с.117].

В науковій літературі з методики навчання англійській мові зазначається, що формування лексичної компетентності під час уроку відбувається в три етапи:

1) Етап ознайомлення учнів з новими ЛО. На цьому етапі відбувається первинне введення та ознайомлення з новими лексичними одиницями (далі – ЛО), їх семантизація (розкриття значення) та демонстрація особливостей використання

у мовленні. Способи семантизації бувають перекладні та безперекладні. До перекладних методів відносяться однослівний та багатослівний переклад, пояснення ЛО рідною мовою. Безперекладна семантизація передбачає наочну семантизацію шляхом демонстрації ілюстрацій, жестів, рухів, предметів тощо; зіставлення нових ЛО з вже відомими шляхом синонімії чи антонімії, тлумачення значення іноземною мовою чи підбір дефініцій.

2) Етап автоматизації дій учнів з новими ЛО на рівні слоформи, словосполучення та речення, введення нових ЛО у діалогічне та монологічне мовлення. На даному етапі відбувається тренування нових ЛО з метою утворення міцних та гнучких лексично-мовленнєвих зв'язків [11, с.223].

3) Етап застосування. На даному етапі здійснюється відтворення ЛО на рецептивному і продуктивному рівнях. Учитель створює умови для спілкування в усній і письмовій формі з використанням нових ЛО. Учні вживають нову лексику у мовленні у відповідності з поставленою комунікативною ситуацією спілкування [11, с.227].

Для формування лексичної компетентності використовують некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні вправи. Некомунікативні вправи спрямовані на набуття знань про нову ЛО (повторення слів чи мовних кліше для засвоєння звучання слова, групування слів за певними ознаками, поєднання слова та його дефініції, заповнення пропусків у реченнях). Умовно-комунікативні вправи спрямовані на формування рецептивних (заповнення пропусків у тексті, завершення речень новими ЛО, вибір з тексту ЛО, що відносяться до певної теми, читання вголос з акцентом на правильній вимові нових ЛО) та репродуктивних (імітація зразка мовлення, підстановка, завершення речення, відповіді на різні типи запитань, самостійне вживання ЛО у фразах) навичок. Комунікативні вправи передбачають побудову власних діалогічних чи монологічних висловлювань із використанням нових лексичних одиниць [11, с.227-231].

Особливу увагу варто приділити і труднощам, які виникають в процесі формування лексичної компетентності. Вони зумовлені такими основними

факторами як індивідуальні особливості учнів; іноземна мова, що вивчається, та умови навчання. Щодо труднощів, пов'язаних з індивідуальними особливостями учнів, то на ефективність оволодіння лексичною компетентністю впливають провідний тип сприйняття інформації (зоровий, слуховий чи кін естетичний), тип мислення (наочно-образне чи абстрактне), стійкість уваги, переважання довільної чи мимовільної пам'яті та рівень розвитку мовлення рідною мовою. До труднощів, зумовлених специфікою іноземної мови, що вивчається, відносяться різноманіття звукових, графічних та структурних форм ЛО, широкий спектр денотативних та конотативних значень слова, розбіжності в обсязі значень слів рідною мовою та іноземною, особливості функціонування лексичних одиниць у мовленні, їх вживання тощо. Труднощі, зумовлені умовами навчання включають некоректно сплановані з методичної точки зору фрагменти уроків, відсутність укладених лексичних мінімумів для різних рівнів оволодіння іноземною мовою [11, с.217-218].

Цілі формування англomовної лексичної компетентності учнів 6 класу відображені в Навчальних програмах з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. Зазначається, що учні на кінець 9-го класу повинні мати достатній словниковий запас для ведення типової повсякденної бесіди у знайомих ситуаціях і на знайомі теми [12, с.17]. Лексичний діапазон учнів 6-го класу, в свою чергу, повинен включати такі теми як «Я, моя родина, мої друзі» (зовнішність та риси характеру), «Покупки» (види магазинів, їх асортимент, відвідування та розрахунок грошима), «Харчування» (традиції харчування та назви страв), «Спорт» (види спорту та спортивні вподобання), «Подорож» (транспорт, підготовка до подорожі), «Україна» (Київ як столиця, визначні місця України), «Велика Британія» (Лондон, визначні місця Великобританії), «Шкільне життя» (улюблені навчальні предмети, види діяльності на уроках) [12, с.26-27].

У процесі формування англomовної лексичної компетентності учнів 6 класу слід виокремити наступні важливі аспекти.

1. Мотиваційно-пізнавальний аспект. Матеріал, що пропонується для вивчення та опрацювання на уроках англійської мови, повинен відповідати життєвому досвіду та віковим запитам учнів 6-го класу. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню рівня мотивації учнів до вивчення конкретного матеріалу та предмету в цілому. Так, для учнів 6-го класу краще добирати вправи, що потребують творчого підходу, групової роботи, тренування нових ЛО здійснювати за допомогою технічних засобів навчання, карток та сюжетно-рольових ігор;

2. Мовна та змістова доступність. Формування лексичної компетентності з певної теми варто розпочинати з введення окремих ЛО, тоді переходити до фразових єдностей та вживання їх у висловлюванні. Лексичні одиниці повинні позначати знайомі учням поняття (недоцільно пропонувати учням 6 класу запам'ятати слова «pitaḥaya-пітахайя», «perch-окунь», «honeysuckle-жимолость», коли вони не зможуть розрізнити зображення цих понять серед подібних чи взагалі зрозуміти, які об'єкти навколишньої дійсності вони позначають, навіть рідною мовою). Попри це формування лексичної компетентності також передбачає наявність у школярів мовної здогадки, тобто здатності зрозуміти значення досі незнайомого слова з контексту. Саме тому доцільно використовувати автентичні тексти, які тренуватимуть таке вміння в учнів;

3. Лінгвосоціокультурна цінність. Оскільки вивчення іноземної мови – це не лише процес вивчення іншомовної лексики та формування вміння комунікативної взаємодії з носіями цієї мови, але і процес вивчення культури народу, який спілкується цією мовою. Саме тому в процесі формування лексичної компетентності варто знайомити учнів з лексичними одиницями, що розкривають мовну картину світу (назви свят, традиційної їжі, унікальних історично-культурних пам'яток та надбань, особливих предметів одягу тощо) [3, с. 45].

4. Виховна цінність. В процесі роботи над формуванням лексичної компетентності, а саме на третьому, тренувальному, етапі доцільно залучати такі ситуації та матеріали, що сприятимуть формуванню в шестикласників відчуття поваги до країни, чию мову вони вивчають, почуття патріотизму та любові до

рідної мови, бережливого ставлення до природи, толерантності тощо. Запропонований матеріал повинен бути наділений високим моральним та вихованим потенціалом, оскільки саме моральність та вихованість формуються в підлітка на основі оцінювання, аргументації та осмислення вчинків однолітків та героїв текстів [9].

Також слід звернути увагу на показники сформованості лексичної компетентності:

- усвідомлена імітація звукового образу слова, фонетична коректність;
- автоматичне знаходження слова у ментальному лексиконі;
- вживання лексики у відповідності з ситуацією спілкування;
- вміння висловлювати одну й ту саму думку, використовуючи різноманітні лексичні одиниці;
- вміння здогадуватися про значення слова з контексту [12, с. 62].

1.2. Види наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу

Засоби наочності – це наочні матеріали, спрямовані на покращення засвоєння знань з опорою на звукові, зорові чи інші види сприйняття. З даного визначення випливає основна класифікація засобів наочності за типом впливу на різні канали сприйняття: зорові, слухові, змішані. Так, до засобів зорової наочності відносяться ілюстрації, малюнки, таблиці, опорні схеми тощо. Звукова наочність обмежується аудіозаписами текстів, окремих звуків чи музичних композицій. Змішана наочність – фільми, навчальні відеозаписи, мультики тощо [16, с.19].

Використовуючи наочність на уроках англійської мови слід дотримуватись наступних вимог:

- наочність повинна відповідати віку учнів;
- не слід перевантажувати навчальний процес наочністю;

- потрібно забезпечити доступність наочних матеріалів (їх хорошу видимість) для усіх учнів;
- наочність повинна допомагати учневі засвоїти певний навчальний матеріал, а не створити додаткове поле пошуків;
- демонстрація наочності повинна супроводжуватись чіткими вказівками чи коментарями вчителя;
- засоби наочності повинні відповідати змісту та темі уроку [1, с.232].

Щодо використання різних видів наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу, то вони можуть використовуватись для семантизації лексики, для автоматизації нових ЛО, тренування, відтворення ситуацій спілкування та стимулювання висловлювання. Спираючись на органи сприйняття, засоби наочності роблять навчання та запам'ятовування більш ефективними [6, с.206].

Необхідність використання наочності впливає з особливостей мислення та сприйняття дітей підліткового віку. Провідними формами мислення у підлітковому віці є наочно-дієве, тобто дитина повинна не просто подивитись на малюнок, вона повинна вступити з ним в певну взаємодію – скласти розповідь, аргументувати, знайти, доповнити, виписати тощо. Також наочність використовується як засіб активізації мисленнєвої діяльності учнів для сприйняття та обробки інформації [8, с.101]. Таким чином, можна виділити такі функції використання наочності:

- служить основою для мисленнєвої діяльності та розумового розвитку;
- допомагає мінімізувати труднощі, що виникають при вивченні нового матеріалу, створюючи опору із вже відомих образів;
- є засобом активізації навчання, викликає зацікавленість та мотивацію;
- полегшує процес засвоєння та запам'ятовування інформації;
- сприяє міцності знань.

Детальніше розглянемо особливості використання різних типів наочності на кожному з етапів роботи з новою лексикою.

1. Використання наочності на підготовчому етапі (ознайомлення з новими лексичними одиницями). Порівняно з іншими етапами роботи з новими ЛО, велику роль наочність відіграє саме при введенні лексичного матеріалу, оскільки учні ще не знають значення слів. Існує два основних способи семантизації – перекладний та безперекладний. Наочність відноситься до безперекладних методів, оскільки не передбачає називання предмета чи його тлумачення рідною мовою чи іноземною. Використання наочності з метою семантизації нових ЛО є ефективним через особливості мислення учнів 6-го класу. Цей спосіб є найлегшим для сприйняття і найефективнішим для засвоєння та міцного запам'ятовування. Прийоми наочної семантизації сприяють розвитку мовної здогадки, фантазії, творчого мислення, посилюють асоціативні зв'язки [4, с.20]. Також слід зазначити, що під час навчання іноземної мови в 6-му класі вивчається лексика, що має предметний характер (види спорту, їжа, шкільне приладдя, меблі, покупки в магазині тощо), що робить прийом семантизації засобами наочності оптимальним [15, с.141].

Універсального для всіх лексичних тем виду наочності не існує: вибір виду наочності для семантизації повинен відповідати змісту слова (дієслова руху логічно показувати рухами, почуття – за допомогою міміки, відділи магазину за допомогою карти, прийменники – за допомогою предмета, який може бути спочатку під столом, потім на столі, потім поряд тощо). Важливо, що показ значення слова має бути зрозумілий учням – без цього застосування наочності не має ефективності. Для кращого розуміння значення досліджуваного слова після демонстрації у будь-якому разі має бути представлено вчителем у контексті (тобто вживане у реченні) [13, с.206].

Важливість використання наочності на етапі ознайомлення з лексикою обумовлена тим, що наочність дає можливість створити зв'язок між отриманою із зовнішнього світу інформацією (зображення, відео, модель, показ дії) і словом англійською мовою, не вдаючись до засобів рідної мови. Це сприяє розвитку мислення іноземною мовою. З використанням способів наочної семантизації учень безпосередньо асоціює іноземне слово із предметом чи поняттям. Учень, який

дізнався значення слова за допомогою перекладу, при вживанні слова буде згадувати його переклад на англійську мову, а потім пов'язувати з частинами речення, що стоять поряд. Учні, ознайомленому зі значенням слова за допомогою наочності, буде легше викликати в пам'яті слово, оскільки нова лексична одиниця пов'язана з сутністю самого предмета або дії. Наочність відіграє велику роль і у комунікативному навчанні, оскільки однією з його ознак, власне, і є мінімальне використання рідної мови на уроці.

2. Використання наочності на етапі стереотипізації та тренування (автоматизації дій учнів з лексичними одиницями на рівні слова і речення). На етапах закріплення та використання нових ЛО в монологічному та діалогічному мовленні використовувати наочність не менш важливо та ефективно. Етап тренування передбачає відпрацювання лексичних навичок. «Лексична навичка – це автоматизована дія на вибір лексичної одиниці адекватно задуму та її правильному поєднанню з іншими одиницями у продуктивній мові та автоматизоване сприйняття та асоціювання зі значенням у рецептивній мові» [2,с.145].

На етапі тренування наочність полегшує запам'ятовування, дозволяє зацікавити у виконанні вправ і підтримує розумову активність. Первинне закріплення лексики також входить до етапу стереотипізації, коли потрібно задіяти різні види сприйняття для кращого запам'ятовування: зоровий та слуховий канали, моторний механізм. Процес запам'ятовування набагато ефективніший, якщо використовуються предмети (ляльки, моделі) чи ігри. Надання слову емоційного забарвлення також сприяє запам'ятовуванню.

Педагоги зазначають, що етап тренування не повинен мати виключно шаблонний характер лише у вигляді виконання тренувальних вправ. У шостому класі первинне закріплення може проходити в ігровій формі, у формі групової роботи чи творчого завдання. Вправи повинні мати максимально можливий творчий та наочний характер. Вчитель для виконання вправ може використовувати картки, картинки, опорні схеми, кольорові крейди і т.д.

3. Використання наочності на етапі комунікативної діяльності (автоматизації

дій учнів з лексичними одиницями на рівні понадфразової єдності). Етап застосування передбачає використання слів у діалогічній та монологічній діяльності. Тут також необхідно використовувати засоби наочності як опору для виконання умовно комунікативних вправ. Зображення впливає на емоційну сферу, і учні відчувають природну необхідність висловитися щодо його змісту. Працюючи над описом, учні закріплюють вивчені слова і дізнаються нові, збагачують словниковий запас. При коментуванні зображення лексика опрацьовується природним чином [7]. Засоби наочності можуть використовуватися і як опора при відтворенні комунікативної ситуації для стимулювання висловлювання, підвищення мотивації, привертання уваги та зняття втоми. Засоби наочності можуть бути використані як самостійне джерело знань для проблемних ситуацій. Також засоби зорової наочності (зображення, відео) можна демонструвати замість словесної комунікативної установки до завдання.

Принцип наочності повинен розглядатися не як допоміжний, а як один із основних принципів у навчанні іноземної мови, бо наочність збільшує ефективність навчання, допомагає учневі засвоювати мову більш усвідомлено та з великим інтересом. Значення наочності вбачається у тому, що вона мобілізує психічну активність учнів, викликає інтерес до занять мовою, розширює обсяг сприйманого матеріалу, знижує стомлення, тренує творчу уяву, мобілізує волю, полегшує процес навчання [13, с. 98].

В процесі формування лексичної компетентності значну роль відіграє матеріал, на якому воно здійснюється. В методиці навчання англійській мові рекомендується використовувати автентичні матеріали з метою формування лексичної компетентності. Робота з автентичними текстами допомагає не лише збагатити словниковий запас школярів та знання фразеологізмів та єдностей слів, але й сприяє розвитку соціокультурної компетентності, виступає наочним прикладом вживання різних граматичних конструкцій та розширює кругозір підлітків. Під автентичними текстами розуміємо тексти, створені власне носіями мови, що вивчається.

Окремою групою наочності є робота з комп'ютерними технологіями (робота зі спеціальними додатками, електронними ресурсами, іграми тощо). Подібні інструменти можуть стати способом для ознайомлення з новою лексикою, для розсилки навчальних матеріалів, в тому числі відеоматеріалів англійською мовою, для створення вправ і тестів. Використання таких засобів наочності урізноманітнює процес навчання, дозволяє змінити фокус уваги учнів, розслабитись та засвоювати лексичний матеріал граючись.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ НАОЧНОСТІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 6 КЛАСУ

2.1. Використання наочності для формування англomовної лексичної компетентності учнів 6 класів

Під час педагогічної практики у школі № 85 м. Києва, зокрема відвідуючи та аналізуючи онлайн-уроки вчителів та студентів-практикантів, ми дійшли висновку, що використання засобів наочності займає чільне місце в процесі формування англomовної лексичної компетентності. Використання різних видів наочності (ілюстрацій, схем, таблиць, інтерактивних презентацій, відео, аудіо фонограм, уривків статей та творів художньої літератури) допомагало вчителям та практикантам зробити навчальний процес більш ефективним та легшим для учнів. Шестикласники запам'ятовували краще ті лексичні одиниці, які подавались за допомогою засобів наочності, а не в письмовій або словесній формі. Також було помічено, що підвищена активність та залучення в тему уроку та навчальну діяльність учнів відмічались не тоді, коли вони використовували один канал сприйняття, а коли засоби наочності впливали на різні органи сприйняття шестикласників. Це підтвердило необхідність використання вправ з різними видами наочності для формування англomовної лексичної компетентності учнів 6-х класів.

Відвідуючи уроки англійської мови вчителів школи, я помітила, що під час формування лексичної компетентності різні види наочності застосовуються нечасто та недостатньо ефективно. Найчастіше вчителі використовують наочність на етапі ознайомлення учнів з новими ЛО (для їх семантизації). Спостерігався дуже вузький діапазон засобів наочності (обмеження ілюстраціями, таблицями та аудіододатками). В деяких випадках учні лише виконували завдання з новими лексичними одиницями без будь-якої опори (активізація нових ЛО відбувалась

виключно через виконання тестових завдань альтернативного вибору та заповнення пропусків новими ЛО). На таких уроках учні були млявими, незацікавленими та швидко втомлювались.

Щодо роботи практикантів, то на уроках англійської мови вони залучали здебільшого засоби інформаційних технологій: різні інтерактивні ігри в мережі Інтернет, зокрема з платформ Quizlet, Wordwall та Kahoot. Така робота з новими ЛО продемонструвала відмінні результати – учні швидко включались в роботу, виявляли інтерес, з'являлась атмосфера здорового суперництва, формування лексичної компетентності відбувалось жвавіше та ефективніше.

Також ми проаналізували НМК «Next move 4», за яким здійснюється вивчення англійської мови в 6-их класах школи № 85 м. Києва щодо наявності різних видів наочності для формування лексичної компетентності. Так, учні 6 класу навчались за НМК «Next move 4», авторами якого є Fiona Beddall та Katherine Stannett. Цей НМК включає в себе Student's Book, Workbook, Teacher's Book та аудіододатки.

Після вивчення «Next move 4» можемо зазначити, що цей НМК повністю відповідає Державному стандарту, віковим особливостям учнів, чинним програмним цілям навчання, а також містить вправи з використанням різних видів наочності.

З наповненням підручника можна ознайомитись на перших сторінках підручника (див. мал 1.1). Як бачимо, «Next move 4» складається з Starter Unit та 9 тем. Кожна тема включає розділи «Grammar», «Vocabulary», «Reading and Listening», «Speaking and Pronunciation», «Writing». Після кожної теми також є розділ «Refresh your memory», за допомогою якого учні можуть повторити граматичний і лексичний матеріал та попрактикуватися у говорінні з вивченої теми. Окрім цього, в кінці кожної теми розміщений список вивчених ЛО «Word list». Отже, бачимо, що навчальний матеріал розподілений у підручнику рівномірно між кожною компетентністю.

Contents

Unit	Page	Grammar	Vocabulary
Starter Unit	4	<i>to be/have got</i> ; Present simple/Present continuous; Apostrophes; Comparatives and superlatives; Relative pronouns; <i>some</i> and <i>any</i> ; <i>much</i> , <i>many</i> and <i>a lot of</i> ; Past simple; Irregular verbs	Daily routines; Pronouns and possessive adjectives; Useful adjectives; Free-time activities; Feelings adjectives; Telling the time
1 Different Lives ■ Biology File	10	Past simple vs Past continuous <i>used to</i> for past habits	Compound nouns Phrasal verbs 1
2 Aiming High ■ Bruce Baillie Hamilton	20	Present perfect + <i>ever</i> , <i>never</i> , <i>already</i> , <i>yet</i> , <i>just</i> , <i>since</i> and <i>for</i> Present perfect vs Past simple	Collocations with <i>make</i> , <i>go</i> and <i>keep</i> Jobs and suffixes <i>-or</i> , <i>-er</i> , <i>-ist</i>
3 Be Happy! ■ Global Citizenship File	30	Gerunds and infinitives Present perfect continuous	Showing feelings Adjective suffixes
Review 1 Units 1–3 page 40			
4 Survive! ■ Richard Turere	44	Modals: ability, obligation, prohibition, advice Past modals Modals: possibility	Natural disasters Phrasal verbs 2
5 Work For It ■ Business Studies File	54	<i>will/going to</i> Present simple and Present continuous for future	Work collocations Job qualities

Малюнок 1.1. Зміст підручника «Next move 4» для учнів 6-их класів

Щодо потенціалу «Next move 4» для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу, то слід зазначити, що на кожному розвороті підручника наявний невеликий словник нових ЛО та 2-3 вправи для тренування у вживанні ЛО. Завдання на формування лексичної компетентності в підручнику також спираються на різні види наочності, до прикладу:

- ілюстрації;
- таблиці;
- фонограми;
- інтерактивні ігри в парах;
- тексти;
- діалоги.

Найчастіше в підручнику «Next move 4» використовуються вправи з ілюстраціями. Наприклад, в розділі «Work for it» перше завдання, спрямоване на

ознайомлення з новими ЛО, включає в себе зображення та фонограму, тобто водночас залучає декілька каналів сприйняття учнів (зоровий та слуховий) (мал. 1.2.). Це є доречним та ефективним, оскільки, по-перше, учням варто почути, як нові ЛО вимовляються носіями мови. По-друге, процес їх запам'ятовування та сприйняття буде кращим, оскільки наявні різні види наочності.

Writing An email about plans

Vocabulary Work collocations

1 2.14 Match the items in the picture (1-11) to these words. One word is missing from the picture. Then listen, check and repeat.

appointments	email	enquiry
meeting	payments	phone
photocopying	presentation 1	reception desk
report	spreadsheet	stationery

Word list page 77   Workbook page 108

2 Choose the correct options.

- attend *a meeting* / *a spreadsheet*
- answer *an appointment* / *the phone*
- deal *on reception* / *with enquiries*
- write *a meeting* / *a report*
- give *enquiries* / *a presentation*
- make *an appointment* / *a phone*
- check *emails* / *a meeting*
- work *some photocopying* / *on reception*

Малюнок. 1.2. Зразок вправ для подачі нових ЛО засобами наочності

Також в підручнику є вправи із використанням виключно зорової наочності. Прикладом є вправа № 4 з розділу «Be happy», підрозділу «Review. Vocabulary» (мал. 1.3) Ця вправа використовувалась для ознайомлення учнів з новими ЛО.

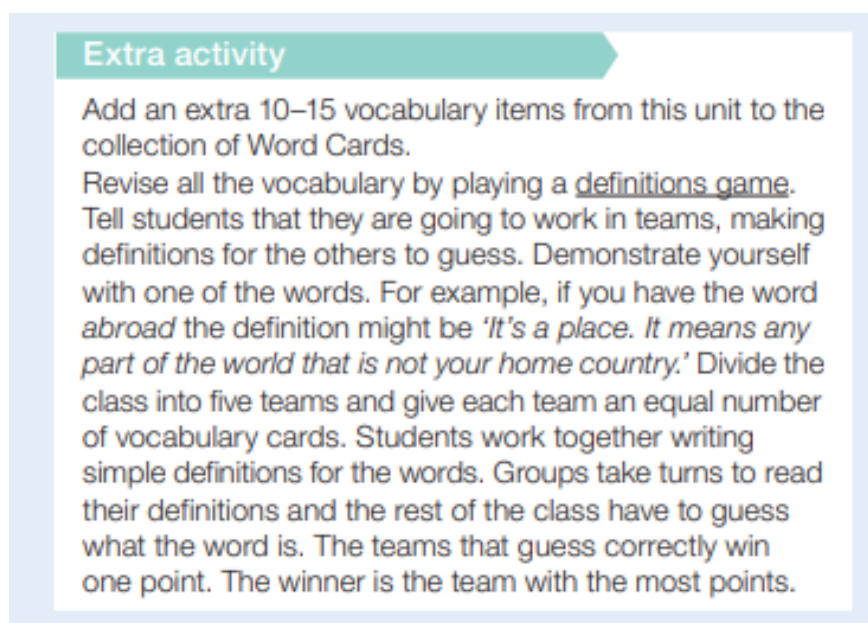
4 Copy the table and complete the list.

things	jobs
art	<i>artist</i>
....	novelist
....	photographer
play	....
poem	....
....	sculptor

Малюнок. 1.3. Використання таблиці як засобу зорової наочності

Таким чином, можемо зробити висновок, що підручник «Next move 4» містить велику кількість зорових засобів наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу, однак в НМК «Next move 4» зовсім немає навчальних відеоматеріалів, тому для більш досконалого сприйняття та активізації ЛО доцільно добирати відеофрагмент, який би впливав на зоровий та звуковий канал сприйняття учнів, навчав би їх розпізнавати лексичні одиниці в мовленні носіїв мови та будувати власні висловлювання на основі відеоматеріалу, тренуватись у сприйнятті іншомовного мовлення та розуміти його зміст.

У підручнику для вчителя, а саме в додаткових навчальних матеріалах (extra activity) також знаходимо чимало ідей для застосування наочності для формування лексичної компетентності учнів 6-х класів. Тут переважає зоровий вид наочності. Наприклад, учням пропонується гра, у якій клас ділиться на 3 команди, кожна з яких отримує 5 карток зі словами, до яких їм потрібно скласти дефініції. Після цього інші команди повинні відгадати слово за значенням (мал.1.4.).

Малюнок 1.4. Гра із використанням зорової наочності для семантизації ЛО

Також у книзі для вчителя пропонуються різноманітні умовно-комунікативні вправи із використанням зорової наочності для автоматизації нових ЛО. Як приклад наведемо вправу, у якій учням пропонуються запитання, на які їм потрібно відповісти після прочитання тексту, використовуючи лексику з теми (мал.1.5.).

Extra activity

Write the following questions on the board. Students read the article again and answer them.

- 1 What are the benefits of work experience according to the webpage?
- 2 Has Rema been successful since she left school?
- 3 What did Jed do on his work experience placement?

Малюнок 1.5. Умовно-комунікативна вправа із залученням зорової наочності для автоматизації нових ЛО

У робочому зошиті з НМК «Next move 4» на кожному розвороті також є 1-2 вправи із використанням зорової наочності. Це і вправи для ознайомлення з новими ЛО (з'єднання слова та малюнку, групування за певною семантичною ознакою) і для активізації нових ЛО (опис картинки, закінчення речень) тощо. Однак такі вправи впливають лише на зоровий канал сприйняття, відповідно, не будуть настільки ефективними для дітей, які краще сприймають інформацію на слух тощо. Для цього можна використати диски з аудіо файлами, що входять до НМК. Саме там можна знайти вправи із слуховою наочністю (виписати слова з прослуханого тексту; дати відповіді на запитання, використовуючи нові ЛО; побудувати власне діалогічне мовлення за зразком тощо).

Якщо узагальнити вищенаведений аналіз досвіду практичної діяльності вчителів та практикантів щодо використання засобів наочності на уроках англійської мови в 6-х класах з метою формування лексичної компетентності, доходимо до висновку, що вчителі недостатньо обізнані в можливостях та ефективності використання засобів наочності, не вміють їх використовувати в оптимальній кількості (їх або недостатньо, або весь урок проходить в інтерактивній презентації і перетворюється на суцільну гру). Саме тому вважаємо за доцільне представити зразки вправ для формування лексичної компетентності учнів 6-х класів засобами наочності, оскільки саме за допомогою них можливо виконати всі етапи формування цієї компетентності належним чином.

2.2. Вправи з використанням різних видів наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу

В контексті даного дослідження, перебуваючи на практиці у школі № 85 м. Києва, особливу увагу я приділяла використанню різних видів наочності в процесі формування англомовної лексичної компетентності. Для цього я використовувала ілюстрації, інтерактивні картки, платформи Quizlet, Wordwall, Kahoot, фонограми, інтерактивні презентації та творчі ігри.

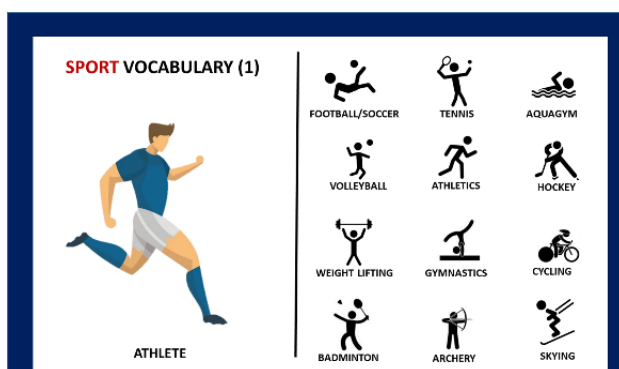
Нижче хочу привести приклади розроблених мною вправ з тем «Я, моя родина, мої друзі» та «Спорт» з використанням різних видів наочності.

- Вправа «Pictograms» (мал. 2.1.)

Тип вправи: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна. Зорова наочність (малюнок).

Мета: ознайомлення з новими ЛО з теми "Sport" та формування рецептивних лексичних навичок.

Task: Everyone knows that pictograms represent the meaning of the word. For instance, a red octagon defines «stop» usually. Write new words and create pictograms for each word.

Малюнок. 2.1. Створення піктограм за зразком на етапі ознайомлення з ЛО для семантизації нових ЛО

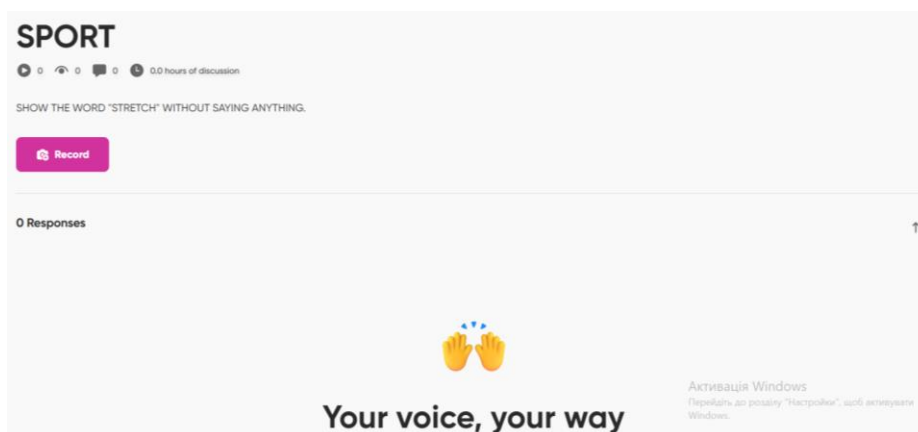
- Вправа «Flip» (див. мал. 2.2.)

Тип вправи: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна. Змішаний вид

наочності (зорово-кінестетичний).

Мета: автоматизація дій з новими ЛО з теми «Sport».

Task: You will receive the link where you should look at the words for 30 seconds. Try to show them without saying anything! Other pupils will guess what the word you show means.

Малюнок 2.2. Використання веб-ресурсу в якості зорової наочності для перевірки розуміння значення нових ЛО

- Вправа «Acrostic»

Тип вправи: комунікативна, рецептивно-продуктивна. Зорова наочність.

Мета: автоматизація дій з новими ЛО з теми «Sport» та формування рецептивно-репродуктивної лексичної навички.

Task: Take a card. What do you see? Write a poem for the word that we have learned. Use the first letters to determine the first word in each line.

B – e happy

E – njoy the moment

N – notice small details around you

D – o what you like

- Вправа «Wordsearch»

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна. Зорова наочність.

Мета: автоматизація дій з новими ЛО з теми «Я, моя родина, мої друзі» та формування рецептивної лексичної навички

Task: Find the words.

APPEARANCE

Q	A	O	Y	S	G	E	S	H	O	R	T	H	X
V	D	T	T	R	V	G	V	H	S	F	T	E	J
E	X	L	T	P	D	U	T	Y	Z	R	G	R	I
P	H	K	J	R	Y	H	H	S	K	B	J	K	A
I	A	X	F	O	A	C	I	J	K	N	S	S	M
R	N	G	Y	W	Y	C	N	U	P	I	Q	B	W
U	D	O	N	W	R	V	T	Z	E	J	N	H	N
I	S	F	Y	A	O	F	A	I	V	O	N	N	O
D	O	A	A	R	U	Z	S	V	V	G	J	M	Y
E	M	F	A	T	C	G	F	I	T	E	S	I	L
H	E	W	A	W	X	V	J	J	C	T	E	U	L
U	R	P	Z	Y	G	Q	H	U	Q	Z	A	Y	B
S	K	J	D	D	S	Y	O	U	N	G	N	L	K
H	Y	J	U	P	X	Q	O	L	D	A	B	K	L

FAT
FIT
THIN
YOUNG
SKINNY
OLD
ATTRACTIVE
SHORT
HANDSOME
TALL

- Вправа «Групування»

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна. Зорова наочність (таблиця).

Мета: ознайомлення з новими ЛО з теми «Я, моя родина, мої друзі»

Task: Look at the lists of adjectives below and divide them into 3 categories:

- adjectives describing a person's appearance
- adjectives describing a person's character
- adjectives describing other qualities

tall	lazy	careful	free
lovely	short	great	honest
unhappy	serious	wise	beautiful
famous	ugly	hard-working	tidy
lonely	cheerful	generous	slow
modest	athletic	thin	smart
smart	strong	sad	ill-mannered
attentive	fat	poor	unhelpful
untidy	young	pleasant	selfish
stupid	weak	clever	kind
strict	brave	polite	tiny
dull	shy	small	attractive

- Вправа для продукування міні-монологів з опорою на відео (змішаний вид наочності).

Тип вправи: комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Змішаний тип наочності (відео).

Мета: автоматизація дій з новими ЛО з теми «Спорт» на рівні міні-тексту, формування вміння монологічного мовлення.

English dialogues. More videos on www.english.elsl.pw. Online classes 3.5USD/hour

Learning English online.
42,5 тыс. подписчиков

Подписаться

33 тыс.

Поделиться

- Вправа на заповнення пропусків новими ЛО.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивна. Слухова наочність.

Мета: вміння розпізнавати нові лексичні одиниці у мовленні.

Task: Read the following dialogue between a coach and a school student and listen a record. Complete the gaps.

Read the following dialogue between a coach and a school student. Listen to the recording and complete the gaps.

Coach: Good morning. Can I help you?

Student: Yes please. I want to take up a new sport.

Coach: kind of sport? The fastest, the (1) _____, the most exciting or the most dangerous?

Student: What's the (2) _____?

Coach: Deep sea adventure diving.

Student: Isn't that the most (3) _____?

Coach: No, that's deep-sea diving with sharks.

Student: That sounds a bit too exciting for me.

Coach: Well what about the (4) _____ sport-motor racing?

Student: I can't drive.

Coach: Well, what about marathon running? That might be (5) _____ for you. You don't need a car for that.

Student: That sounds like too much hard work. What else is there?

Coach: What about a team sport like football? Or rugby?

Student: I don't like playing with other people. I might get hurt.

Coach: I think the best thing for you then is the safest, (6) _____ (7) _____ sport.

Student: What's that?

Coach: Sofa-surfing.

Student: How do you play that?

Coach: You lie down on the sofa, switch on the TV and watch other people running around!

Цю добірку вправ і наочності можна розширювати різноманітними вправами з використанням Інтернет-ресурсів Kahoot, LingvaLeo, Quizland, залучати вправи на заміну малюнків словами, складання описів за картинкою для побудови власних висловлювань тощо.

ВИСНОВКИ

Успішне вивчення іноземної мови залежить від регулярного та поетапного поповнення лексичного запасу – формування лексичної компетентності, що передбачає здатність до коректного оформлення висловлювань, розуміння автентичних джерел інформації; базується на теоретичних відомостях про систему правил мови; залежить від вірно обраних стратегій розвитку рецептивних та репродуктивних лексичних навичок шляхом виконання некомунікативних, умовно-комунікативних та некомунікативних вправ.

Лексична компетентність – це здатність комуніканта у певній мовленнєвій ситуації визначати контекстуальне значення слова, порівнювати обсяг його значення у двох мовах, розуміти структуру значення слова та використовувати його відповідно до мовної та лінгвокультурологічної ситуації.

Загальновідомо, що ефективність навчання залежить від ступеня залучення до сприйняття всіх органів почуття людини. Чим різноманітніші чуттєві сприйняття навчального матеріалу, тим міцніше він засвоюється. Ця закономірність знайшла своє вираження у дидактичному принципі наочності. Наочні засоби навчання – це частина навчальної техніки, що представляє собою екранно-звукові засоби, друковані посібники, моделі, муляжі, що передають зміст через зображення, звук, анімацію.

Наочність посилює інтерес школярів до навчання і значно полегшує цей процес. Як правило, заняття, на яких використовуються ілюстрації, фотографії, слайди, проходять із підвищеним інтересом та увагою всіх учнів. Інший позитивний ефект застосування наочності – більш міцне засвоєння інформації. Приклади і образи запам'ятовуються легше і надовго зберігаються в пам'яті.

Було встановлено, що вчителі недостатньо обізнані в можливостях наочності, використовують їх або недостатньо, або надмірно, звертаючись лише до ілюстрацій та аудіозаписів. Саме тому було укладено систему вправ для формування лексичної компетентності із використанням наочності.

РЕЗІЮМЕ

Тема курсової роботи з методики навчання англійської мови – «Використання різних видів наочності в процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу».

Перший розділ роботи присвячений теоретичним засадам використання наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу. В розділі описано цілі та зміст формування англомовної лексичної компетентності учнів 6-го класу, охарактеризовано види наочності для формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу.

Другий розділ курсової роботи висвітлює практичні засади використання різних видів наочності в процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 6-го класу. В ньому проаналізовано педагогічний досвід вчителів та підручник з англійської мови для 6-го класу на предмет виявлення різних видів наочності та їх методичної коректності. Також представлено підбірку різнопланових вправ із використанням різних типів наочності на різних етапах засвоєння лексичного матеріалу.

Ключові слова: *наочність, англомовна лексична компетентність, учні 6 класу.*

SUMMARY

This coursework on the methodology of teaching English covers the use of various types of visual aids in the process of forming English vocabulary competence of 6th grade pupils.

The first chapter of this work is devoted to the theoretical principles of usage visual aids for the formation of English vocabulary competence of 6th grade pupils. This chapter describes the goals and content of the formation of English vocabulary competence of 6th grade pupils, types of visual aids for the formation of English vocabulary competence of the 6th grade pupils.

The second chapter of the coursework highlights the practical aspects of using different types of visual aids in the process of forming the English vocabulary competence of the 6th grade pupils. It presents an analysis of teaching experience and the English language textbook for the 6th grade pupils in order to identify different types of visual aids and their methodological correctness. It also contains a selection of various exercises that present different types of visual aids at different stages of learning of lexical material.

Key words: visual aids, English vocabulary competence, the 6th grade pupils

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Безкоровайна Ю. Унаочнення як засіб формування іншомовної лексичної компетенції учнів / Ю. Безкоровайна // Студентський науковий альманах факультету іноземних мов, 2009. Вип 1(6) – С. 230 – 234.
2. Бекреньова І.І. Використовуємо сучасні підходи у викладанні англійської мови. / І.Бекреньова – Х.: «Основа»: «Тріада+», 2007. – 285с.
3. Березенська Л. В. Як сформуванати лексичну складову соціолінгвістичної компетенції // Іноземні мови. – 2006. – №3. – С.44-46.
4. Бурлаков, М. А. Зорова наочність як засіб семантизації іншомовної лексики / М.А. Бурлаков // Іноземні мови. – 2005. – № 1. – С. 20-21.
5. Вегерук І. Методика формування іншомовної лексичної компетентності учнів / Вісник науково-методичних досліджень: науково-виробниче, навчальне та довідкове видання. – 2020. – Вип. 2. – С. 41-45.
6. Використання наочності у процесі навчання англійської мови на середньому етапі середньої школи / Ю. Попенко // Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 29-30 лист. 2018 р., м. Вінниця / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. - Вінниця, 2018. – С. 204-207.
7. Казанічер О. С. Роль наочності у навчанні англійської мови молодших школярів. Англійська мова та література. – 2004. – № 13. – С. 2-5.
8. Ковальова О. В. Використання наочності на уроках англійської мови у середній ланці / О. В. Ковальова // Проблемы современного педагогического образования. – 2015. – № 48-4. – С. 97-103.
9. Коломінова О. О. Формування англомовної лексичної компетенції / О.О. Коломінова // Іноземні мови. – 2005. – №2. – С.48-51.
10. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / С.Ю. Ніколаєва [та ін.]. 2-е вид., допов. і переробл. Київ: Ленвіт, 2002. – 328 с.

11. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с
  12. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов
  13. Ніколаєва С.Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 320с.
  14. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. / А. С.Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К.: Просвіта, 2000. – 367 с.
  15. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика: монографія / В. Г. Редько. – К.: Генеза, 2012. – 224 с.
  16. Соловійова Н.Д. Удосконалення проведення уроків англійської мови. *Educational Dimension*, 2012, 35: с.137-148.
  17. Федоренко Ю.П. Формування комунікативної компетенції старшокласників на сучасному етапі / Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Вип. 2. – Полтава, 2004. – с. 82–87.
  18. Шевчук Л. М. Специфіка формування лексичної компетентності школярів у сучасних умовах. Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 6 від 25 квітня 2019р.), 2019, 128с.
  19. Bradfield B. Next Move 4. Workbook. Pearson Education Limited, 2017. - 133 p.
  20. Rasouli, F., & Jafari, K. A deeper understanding of L2 vocabulary learning and teaching: A review study. *International Journal of Language and Linguistics*, 4(1), 2016. – 40 - 46 p.
- URL: <http://article.sciencepublishinggroup.com/html/10.11648.j.ijll.20160401.16.html>
21. Jack C. Richards, Willy A. Renandya, *Methodology in Language Teaching*, Cambridge University Press, 2002.- 258-264 p.

22. Stannett K., Beddal F. . Next Move 4. Students' Book. Pearson Education Limited, 2013. – 128 p.
23. Thornbury S. How to teach vocabulary. – Pearson Education Limited,2002.–185 p.